

KESKI-SUOMI

STRATEGIA 2025 JA 2050

Raakaversio 25.5.2021

STRATEGIA LUO YHTEISTÄ SUUNTAA

Keski-Suomen strategiasta on keskusteltu puolisen vuotta. Olemme päivittäneet tulevaisuuden skenaarioita koronapandemian vuoksi. Olemme koonneet tilastotietoja ja ennakoarvioita. Olemme pitäneet 21 tulevaisuustyöpajaa, joissa panoksensa Keski-Suomen tulevaisuuden suunnittelulle on antanut 300 henkilöä. Yhteinen työ on tuottanut runsaan aineiston, lämmin kiitos!

Jos haluamme saada paljon aikaan, meidän on toimittava yhdessä. Keski-Suomen strategian näkökulmat muodostuvat niistä asioista, jotka ovat maakunnalle yhteisiä, joiden edistämiseen tarvitaan paljon yhteistyötä ja joiden toteuttamiseen on koottava osaamista ja rahoitusta monesta paikasta.

Keski-Suomen strategia sisältää

- tahtotilan maakunnan pitkän aikavälin kehittämisestä vuoteen 2050
- yhteiset toimenpiteet lähivuosille 2022-2025
- EU-rahoituksen käyttöön vaikuttavat älykkään erikoistumisen linjaukset vuosille 2021-2027

Strategian raakaversio on nyt ensi kertaa paketissa. Asiat ovat vielä hiukan vinksallaan ja sanoitus ailahtelevaa. Visuaalinen ilme on karu. Hahmo on kuitenkin olemassa, ja siksi haluamme kutsua Sinut antamaan näkemyksesi Keski-Suomen tulevaisuudelle:

- Mikä puhuttelee?
- Mikä ärsyttää?
- Mitä mielestäsi puuttuu?

Raakaversiossa on ensin lähivuosien linjaukset ja sitten pitkän tähtäimen näkymät. Jos olet kiireinen, tutustu sivuille 1-17 ja kerro mielipiteesi. Jos sinulla on hyvin aikaa perehtyä, tutustu koko materiaaliin. Lisää tietoa Keski-Suomen olosuhteista löydät [täältä](#).

Lopullinen strategia on digijulkaisu, jossa asiat ovat ytimekkäästi ja taustoitus värikkäästi. Digijulkaisuun yhdistämme tekstiä, karttoja, numeroita, kuvia, puhetta ja videoita.

STRATEGIA ALUEKEHITTÄMISEN KERROSKAKULLA

Maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma ovat lakisääteisiä asiakirjoja. Niiden lisäksi laaditaan **älykkään erikoistumisen** linjaukset, joita tarvitaan EU-rahoituksen käyttöä varten. Nämä kolme muodostavat Keski-Suomen strategian 2025 ja 2050. Strategian hyväksyy maakuntavaltuusto joulukuussa 2021.

Maakuntakaava on lakisääteinen, yleispiirteinen suunnitelma maakunnan alueiden käytöstä. Siinä osoitetaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävä maankäyttö. Maakuntakaava ohjaa kuntien yleis- ja asemakaavoitusta sekä viranomaisten muuta alueiden käytön suunnittelua. Myös Keski-Suomen maakuntakaava on parhaillaan päivitettävänä. Lue [lisää](#).

Maakuntaohjelma

- Aluekehittämisen kokonaisuus ja toimenpiteet

Älykkään erikoistumisen linjaukset

- Kasvun ja innovaatiotoiminnan kärjet

Kehittämisen aluerakenteen valinnat

Skenaariot* ja välttämättömät toimenpiteet

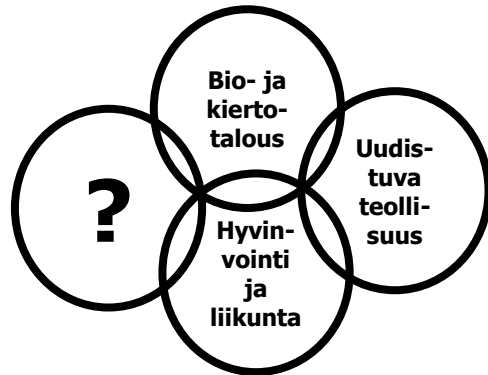
Trendit ja jatkuvuudet

*vaihtoehtoiset tulevaisuuskuvat Keski-Suomelle

STRATEGIAN RAKENNE

①

Kasvun kärjet lähivuosina

Strategia antaa taustatukea yritysten kasvu- ja kannattavuus-tavoitteille sekä vahvistaa Keski-Suomen yhteistä tahtotilaa kohdentaa aikaa, osaamista ja julkista rahoitusta liiketoiminta-alueiden vahvistamiseksi.

②

Aluekehittämisen painopisteet lähivuosina

③

Aluekehittämisen painopisteet pitkällä aikavälillä

KESKI-SUOMI

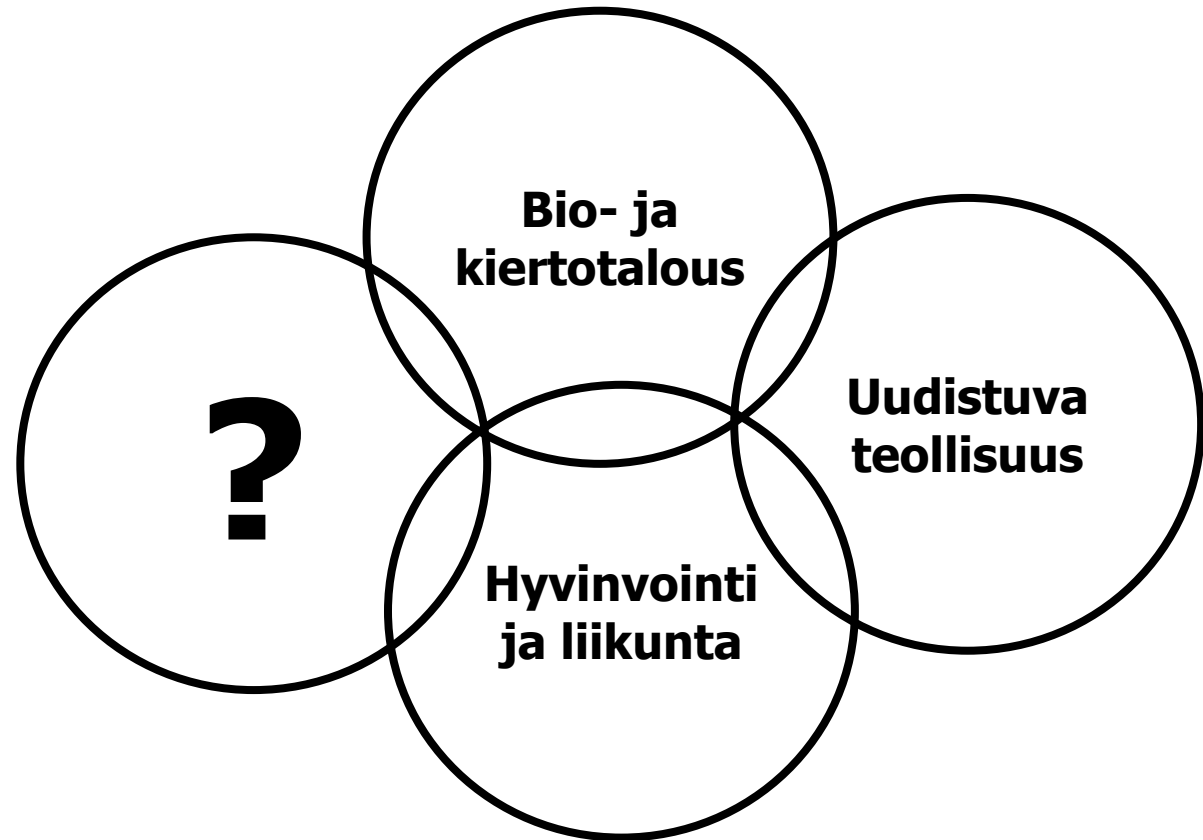
2025

KASVUN KÄRJET

Keskisuomalaiseen metsään kuuluu globaalius ja sieltä saa vaikka mitä. Esimerkiksi tekstiilikuitua kestävän vaatetuksen huipulle ja taidokkaimmat tuotteet rakentamiseen. Tiedämme, että raaka-aineiden arvo kasvaa kiertäessään. Siksi me näemme lantaloissa ruskeaa kultaa ja perustamme kaupunkiin [kaivoksen](#).

Edelläkävijöitä ovat ne, jotka pystyvät uusin, rikastavin tavoin **yhdistämään ihmisyyden, digitaalisuuden ja teknologian - teollisuudessakin**. Tarjoamme kyberturvallisuutta ja älyteknologiaa. Konesaleissamme syntyy laitteita, materiaaleja ja palveluja, joita maailma ei ole nähnyt aiemmin.

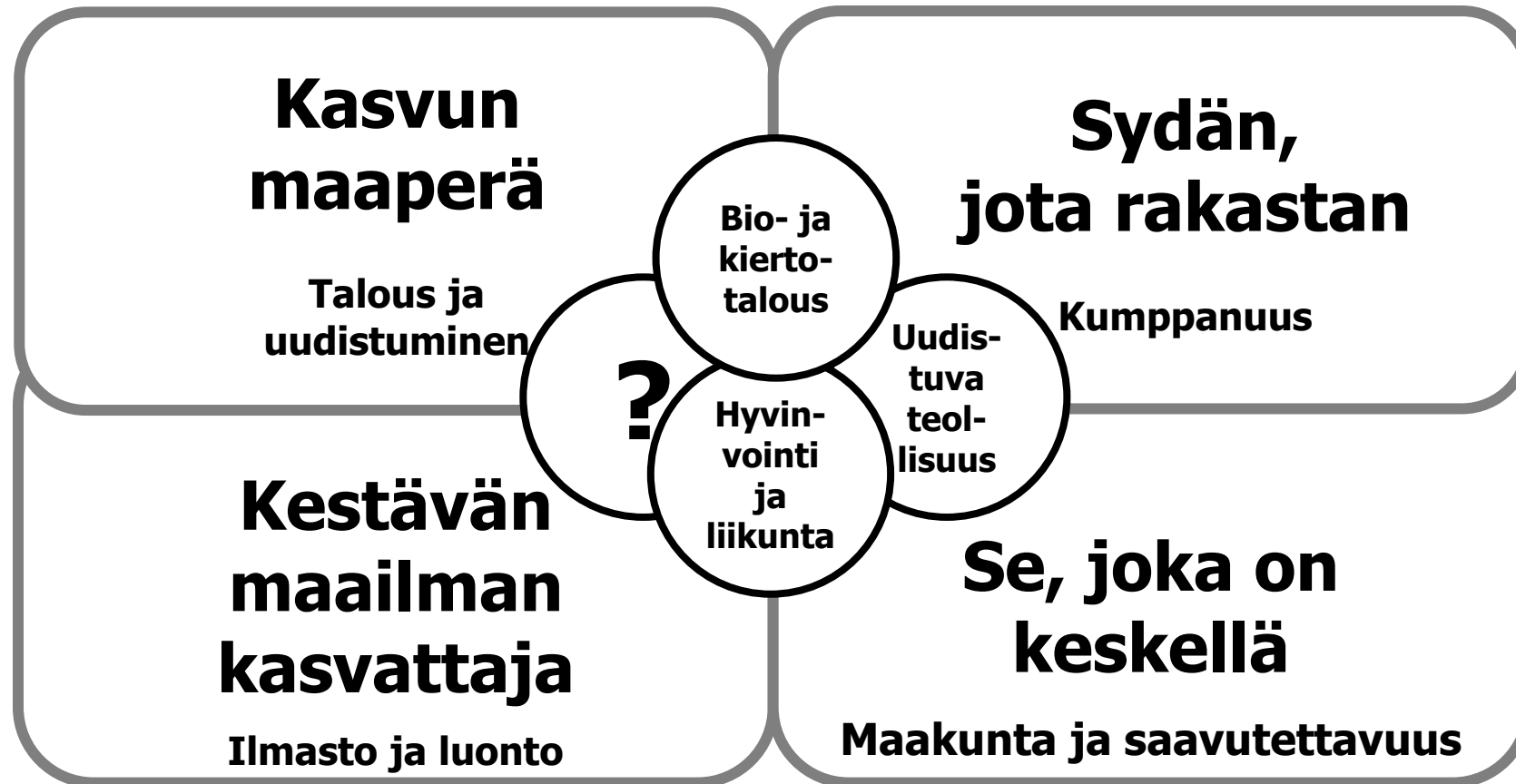
Luonnon sylissä, saunan kotimaakuntana meille on luontevaa rauha ja tasapainoisuus. Me laitamme **tarmomme hyvinvoinnin, liikunnan ja terveyden** edistämiseen. Meillä [vanhatkin ovat nuoria!](#)

Tavoitteina

- liikevaihdon ja kannattavuuden kasvattaminen
- jalostusarvon nostaminen
- viennin lisääminen
- resurssi- ja energiatehokkuuden parantaminen
- TKI-panostusten nostaminen
- yritysten ja tutkijoiden kumppanuuden syventäminen

ALUEKEHITTÄMISEN PAINOPISTEET

KASVUN MAAPERÄ

Strategiset tavoitteet 2025

Keski-Suomi rohkaisee uusiutumaan ja auttaa tarttumaan tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Ennakointi ja tulevan näkeminen liittyvät tähän paljon.

Keski-Suomi tukee henkistä kasvua - yhteistä ja yksilöllistä. Ruokimme toistemme rohkeutta ja velvoitamme epäonnistumisen sallimiseen.

Kestävällä pohjalla oleva talous helpottaa kohtaamaan väestön ikääntymisestä ja huoltosuhteen heikentymisestä johtuvia pulmia.

Huolehdimme uusiutumisesta, tuottavuuden kasvusta ja muutosjoustavuudesta

- Hyödynnämme teknologiaosaamista, digitaalisuutta, robotteja ja materiaalteknologiaa tuottavuuden nostamiseksi
- Lisäämme tutkimustoimintaa ja TKI-työpaikkojen määrää niin, että maakunnan tutkimus- ja kehittämismenot nousevat neljään prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä
- Rakennamme vahvemman tien osaamisesta ja innovaatioista kaupallisiksi tuotteiksi
- Kannustamme yritysten sijoittumista ja investointeja Keski-Suomeen

Nostamme keskisuomalaisten osaamistasoa

- Huolehdimme sivistyksestä ja elinikäisestä oppimisesta. Työelämän osaamistarpeista huolehdimme jatkuvan oppimisen keinoin.
- Lisäämme koulutuksen ennakointi- ja reagointikykyä ja kannustamme opiskelijoita työvoimaa kipeästi tarvitseville aloille
- Hyödynnämme digitalisaatiota oppimisessa ja koulutuksessa

Nostamme työllisyysasteemme 75 prosenttiin vuoden 2025 loppuun mennessä

- Huolehdimme, että koulutuksesta valmistuvat nuoret pääsevät nopeasti työelämään tai yrittäjyyden alkuun
- Nostamme 50 – 74 vuotiaiden työllisyysastetta kannustamalla ihmisiä jatkamaan työuraa ja yrittäjyyttä mahdollisimman pitkään
- Kannustamme yrittäjyyteen sen muotoon, keston tai kokoon katsomatta

Tuomme mielen hyvinvoinnin aluekehittämisen teemaksi

- Kannustamme työnantajia panostamaan työhyvinvointiin
- Huolehdimme, että nuorilla on matalan kynnyksen hyvinvointipalveluja
- Tuemme hyvinvointia tekemällä luonto- ja kulttuurivaikutukset näkyviksi

SE, JOKA ON KESKELLÄ

Strategiset tavoitteet 2025

Keski-Suomi on keskellä, näköalapaikalla. Me voimme nähdä parhaiten joka suuntaan. Me voimme tulla ja mennä, meille voi saapua ja lähteä.

Meillä on nöyryyttä puhkoa myös omat kuplamme ja tarttua toimeen: emme tyydy katselemaan. Haluamme olla maailman osaajien ja bittien keskipisteessä.

Elämme yhä pelottavammassa maailmassa, jossa tuntuu ettei kauheuksia pääse oikein pakoan. Kenties Keski-Suomi on poikkeus. Se on lintukoto keskellä metsien ja järvien.

Huolehdimme digitaalisesta saavutettavuudestamme

- Laajakaistan saatavuus
- Liikenteen ja logistiikan ajantasainen tilannekuva

Varmistamme, että matkaketjut maakunnan sisällä, kotimaassa ja ulkomaille on sujuvat ja turvalliset

- Vahvistamme Jyväskylän seutua valtakunnallisesti merkittävänä multimodaalisena solmupisteenä ja TEN-T -ydinverkon kaupunkisolmuna
- Tieverkon kunto
- Liikenteen vihreän siirtymän mahdollistaminen
- Lentoliikenne

Pidämme Nelostien ja Pääradan puolta valtakunnan tärkeimpinä väylinä

- Ysitien merkitys poikittaisena yhteytenä
- Houkuttelevat ja toimivat virkistysreitit, esimerkiksi EuroVelo -pyöräilyreitti

Huolehdimme monipaikkaisen työn ja opiskelun mahdollisuuksista

- Sijainti keskellä Suomea, helposti saavutettava työmarkkina
- Vetovoimatekijöinä edullinen asuminen ja lyhyet välimatkat
- Koulutus- ja työmahdollisuudet koko perheelle

Lisäämme työperäistä maahanmuuttoa ja monikulttuurisuuden ymmärrystämme

- Ulkomaisten opiskelijoiden juurruttaminen opintojen aikana tiiviillä työelämäyhteyksillä ja kiinnittymisellä paikallisiin yhteisöihin
- Vahvistamme avointa ja suvaitsevaista ilmapiiriä, jossa monikulttuurisuus on rikkaus.

SYDÄN, JOTA RAKASTAN

Strategiset tavoitteet 2025

Olla Suomen sydän - se on jotakin muuta kuin olla Suomi keskimäärin. Suomen sydämessä sykkii suomalainen luonne puhtaimmillaan: rehellinen, ahkera, vaatimaton, omaperäinen.

Ruokimme tasavertaisuutta: jokaiselle samat oikeudet ja mahdollisuudet. Järjestöpositiivisuutta toivotamme kaikille.

Suomen sydämessä eletään rohkeasti verkostojen aikaa: länteen, itään, etelään ja pohjoiseen. Kuuleeko Bryssel, Jäämeri, Kunming, Tampere?

Kansallinen asema ja kansainväliset verkostot

- Yhteinen visio Keski-Suomen kehittämisestä ja sen perusteella verkottuminen ja osaamisen jakaminen kansainvälisesti
- Jyväskylän kansallinen asema, rooli ja merkitys kansallisessa päätöksenteossa osana Suomen suurimpia kaupunkeja
- Jyväskylän ja Tampereen välisen fyysisen, toiminnallisen ja henkisen yhteyden syventäminen
- Hyvinvoinnin mallimaakunnan perustan ja profiilin vahvistaminen
- Keski-Suomen aseman vahvistaminen hyvinvointialueen yhteistoiminta-alueella
- Lakeland – matkailubrändin vahvistaminen maailman kiinnostavimpana järviolueena ja rentouttavan loman kohteena

Järjestöt – yritykset – kunnat - maakunta – hyvinvointialue

- Hyvinvointialueen rakentaminen kumppanuuteen ja verkostoihin nojaten
- Kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen toiminnan tukeminen ja yhdistäminen kaikkiin yhteiskunnan rakenteisiin ja palveluiden tuottamiseen
- Lasten ja nuorten hyvinvointiin ja vaikuttamismahdollisuuksiin panostaminen
- Yhdenvertaisten mahdollisuuksien turvaaminen koko maakunnan alueella ja yhteenkuuluvuuden lisääminen
- Luonnon ja liikunnan roolin vahvistaminen hyvinvoinnin tekijöinä

Maakunnan muutosjoustavuus

KESTÄVÄN MAAILMAN KASVATTAJA

Strategiset tavoitteet 2025

Suomen sydämessä arvostetaan luontoa. Näemme sen elintärkeän voiman niin pienimmän eliön kuin maapallon tasolla.

Meidän täytyy turvata hyvinvointi ja elämänlaatu nykyistä pienemmillä resursseilla. Haluamme löytää uusia tapoja tehdä ja ajatella asioita. Tarvitsemme radikaalejakin toimenpiteitä, toimisimmeko elatusmaljana niille?

Määrättömästi ei voi kasvaa, joten räjäytämme palasia uusiksi ja rakennamme hyvinvoinnin siitä: kasvusta kestävyteen. Meillä on tilaisuus ottaa paikka, jossa eletään jo uutta maailmaa. Paikka, jossa toiminta on sekä paikallisesti että globaalisti vastuullista ja kestävä.

Hiilineutraali Keski-Suomi 2035

- tiekartta asukkaiden, kuntien, yritysten ja tieteentekijöiden kanssa
- panostukset päästövähennyksiin liikenteessä ja energiatuotannossa
- ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Kokonaiskestävyys

- tutkimuksen ja talouden aito vuoropuhelu
- metsien käytön kestävyys
- metsien monimuotoisuustieto ja data esille

Kiertotalous

- materiaalien tehokas ja kestävä käyttö niin, että ne ovat kierrossa pitkään ja turvallisesti
- tuotteiden jakaminen, vuokraaminen, korjaaminen ja kierrättäminen
- kierron ja arvon nostaminen digitalisoimalla materiaaleihin ja tuotteisiin liittyvä tieto
- bio/kiertoinnovaatiot, metallien talteenotto yms.
- biokaasu

Vedet vetovoimatekijänä

- vesien tilan parantaminen
- matkailu, lähiruoka, virkistys, terveys, hyvinvointi
- pohjavedet myös varautumisen näkökulmana

Ilmaston, luonnon ja biodiversiteetin huomioiminen päätöksenteossa

KESKI-SUOMI

2050

Skenaariot ja välttämättömät toimenpiteet

Keski-Suomen pitkän tähtäimen tulevaisuutta vuoteen 2050 katsotaan skenaarioiden eli vaihtoehtoisten tulevaisuuskuvien avulla.

Skenaariot auttavat meitä ymmärtämään maailman kehitystä, näkemään uusia mahdollisuuksia ja varautumaan hankaliinkin olosuhteisiin. Skenaarioissa on yritetty myös arvioida, miten koronapandemia vaikuttaa maailman menoon pidemmällä aikavälillä.

Keski-Suomen skenaarioita on viisi. Ne on kuvattu seuraavalla sivulla.

Keski-Suomen viiden skenaarion pohjalta on koottu välttämättömiä toimenpiteitä skenaariosta riippumatta.

Niistä meidän on huolehdittava kaikissa olosuhteissa. Välttämättömät toimenpiteet on koottu kolmeksi kokonaisuudeksi:

Keski-Suomen skenaariot 2050

Turvaton ja suojautuva yhteiskunta

Ilmastonmuutos ja konfliktit aiheuttavat voimakasta maahanmuuttoa Suomeen.

Kyberhyökkäykset yleistyvät. Luottamus pulaa paikataan julkisella valvonnalla.

Kasvava protektionismi heikentää EU:ta. Euroalue hajoaa.

Suomen taloutta kannattelevat rakenteelliset uudistukset. Julkisten palveluiden legitimitetti säilyy.

Työn murroksessa palkkatyöhön perustuva malli pyritään säilyttämään.

Heikentynyt tietoturva ja siitä aiheutuneet skandaalit vähentävät yksityisen sektorin luotettavuutta terveyspalveluiden tuottamisessa.

Julkinen sektori kasvattaa rooliaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä.

Väestö keskittyy suuriin kasvu-keskuksiin. Energiatasehokkaat joukkoliikennetilat korostuvat.

KANSALLISVALTIOT

Yksilöiden maailmat

Yksilöiden välinen sopiminen (lohkoketjut) muuttaa radikaalisti yhteiskuntaa.

Ihmiset aktivoituvat datan omistajina ja yksityisyydensuoja korostuu.

EU lähtee uuteen nosteeseen positiivisen talouskehityksen tukemana.

Suomen talous kasvaa. Uusia digialoja syntyy ja julkisia toimintamalleja uudistetaan.

Keikkatalous ja mikroyrityisyys syrjäyttävät perinteiset työsuhteet. Perustulo otetaan käyttöön.

Julkisten palvelujen rahoitus perustuu enemmän yksilöiltä kerättäviin käyttömaksuihin.

Yksilöt ovat aiempaa enemmän vastuussa omasta terveydestään, mikä eriarvoistaa väestöä.

Väestö keskittyy pääkaupunkiin. Suurten kaupunkien välisiä yhteyksiä kehitetään elinkeinoelämän tarpeisiin.

YKSILÖT JA ASIAANTUNTIJAT

Paikalliset arvoyhteisöt

Informaatiovaikuttaminen lisääntyy voimakkaasti. Luottamus julkisiin instituutioihin rapistuu.

Valtion ja suurten alueiden rooli päätöksenteossa vähenee ja arvoyhteisöt korostuvat.

Luottamus pulaa ja hallitsematon teknologiakehitys aiheuttavat maailmanlaajuisen rahoituskriisin.

Suomi vajoaa lamaan. Etuuksia leikataan rankasti, mutta heikko tilanne synnyttää uusia innovaatioita.

Palkkatyö vähenee automaation kiihtyessä ja työ muuttuu yhteisölliseksi tekemiseksi. Vapaaehtoistoiminta korostuu.

Kansalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kasvavat ja hyvinvointi on yhä riippuvaisempaa yhteisön keskinäisestä huolenpidosta.

Teknologiakehitys ja tuotannon hajautuminen mahdollistaa pienet kylämäiset yhdyskunnat.

Liikkumisen tarve vähenee.

YHTEISÖT

Tekoälyn, rahan ja idän dominanssi

Data keskittyy kiinalaisten teknologiajättien käsiin, jotka levittäytyvät myös länsimaihin.

Länsimainen arvomaailma ja demokraattinen yhteiskuntamalli kyseenalaistetaan.

Suurkaupunkien välille syntyy alueellisia alliansseja, mikä heikentää EU:n ohjausvoimaa.

Suomen talous ei kykene uudistumaan, ja työvoimaa muuttaa ulkomaille.

Yritykset kasvattavat rooliaan palveluiden rahoituksessa.

Robotisaatio vähentää työvoiman tarvetta ja huippuosaajista kilpailaan.

Julkisen sektorin rooli terveydenhuollossa vähenee merkittävästi.

Suurkaupunkien välinen kilpailu kiihtyy ja väestö pakkautuu pk-seudulle.

Digitaaliseen infrastruktuuriin ja kansainvälisiin liikenneyhteyksiin panostetaan.

TEKNOLOGIA JA YRITYKSET

Kättä päälle -diplomatia

Kansainvälisten instituutioiden asema vahvistuu. Suuryritysten valtaa rajoitetaan kansainvälisillä sopimuksilla.

Ihmiset suhtautuvat luottavaisesti datan keräämiseen ja hyödyntämiseen. Tietokantoja avataan kyberuhkien vähetessä.

EU:n liittovaltiokehitys syvenee.

Suomi pääsee mukaan maailmantalouden kasvuun ja nousee jälleen teknologian kärkimaaksi.

Avoin data luo mahdollisuuksia työlle ja elinkeinoelämälle. Palkkatyö säilyy toimentulon lähteenä.

Terveydenhuollossa pääpaino on sairauksien ennaltaehkäisyssä.

Aasiasta nouseva maahanmuuttoaalto ja energian varastoinnin vallankumous mahdollistavat monikeskuksisen aluerakenteen.

Sähköinen liikkuminen yleistyy voimakkaasti.

EU JA KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

ELINVOIMAISUUS JA OSAAMINEN

Välttämättömät toimenpiteet 2050

Teknologiakehityksen edelläkävijä

- Teknologian huippuosaamisen vahvistaminen ja laaja hyödyntäminen (esim. aivotutkimus, kyberturvallisuus, hyvinvointiteknologia)
- Laadukkaan tiedon ja datan liikkuvuuden parantaminen liiketoiminnan kehittämisen tueksi ja asiakastarpeen ymmärtämiseksi (ml. ennakoivat hyvinvointi- ja terveystalvet)
- Teknologian ihmislähtöisestä kehittämisestä huolehtiminen
- Uudenlaisten paikallisten innovaatioiden tukeminen ja kokeilutoiminnan edistäminen

Uusi osaamisen pääoma

- Tulevaisuuden osaamistarpeiden ja maakunnan keskeisiin vahvuuksiin linkittyvien kyvykkyyksien ennakointi ja vahvistaminen (ml. innovaatioalustat, virtuaalisuus, hankintaosaaminen)
- Monialaisten, kansainvälisten innovaatioympäristöjen kehittäminen ja osaamisverkostojen hyödyntäminen
- Moniosaajuuden kehittäminen ja elinikäisen oppimisen vahvistaminen
- Koulutusrakenteiden ja -muotojen uudistaminen (monialaisen osaamisen strategia, uudelleen koulutus, oppimisyhteisöt)

Yrittäjyyden ja työn muutos

- Pienyrittäjien ja -verkostojen sekä monitoimijuuden tukeminen
- Joustavien työtapojen ja -tilojen kehittäminen ja etätöiden mahdollistaminen
- Alueellisten verkkoalustojen kehittäminen (esim. liikkuminen, osaaminen, yhteisöllisyys, uudet sote-ratkaisut)

SAAVUTETTAVUUS JA ELINYMPÄRISTÖ

Välttämättömät toimenpiteet 2050

Resurssiviisas ja vastuullinen maakunta

- Kiertotalouden ja resurssivirtojen tehokkaan käytön vahvistaminen sekä niihin liittyvien uudenlaisten liiketoimintaratkaisujen edistäminen
- Olemassa olevan aluerakenteen ja infrastruktuurin tehokkaampi hyödyntäminen (esim. tilojen yhteiskäyttö)
- Yhdyskunnan toimintojen ja rakenteiden sekoittumisen tukeminen (esim. työ, tuotanto, asuminen, palvelut, vapaa-aika)
- Toiminnan avoimuuden, joustavuuden ja vastuullisuuden korostaminen (ml. kulutuskäyttäytymiseen vaikuttaminen)

Varmat ja nopeat yhteydet

- Maakunnan kansallisen ja kansainvälisen saavutettavuuden turvaaminen
- Reuna-alueiden saavutettavuuden varmistaminen (tiedon liikkuminen, koulutus, liityntäliikenne, kimppakyyti-sovellukset)
- Kannusterahoituksen tarjoaminen tarvittavien palveluiden rakentumisen mahdollistamiseksi
- Toimivien tietoliikenneyhteyksien varmistaminen koko maakunnan alueelle

Puhdas luonnonympäristö

- Puhtaan ja terveellisen elinympäristön ylläpitäminen ja korostaminen vetovoimatekijänä (ml. veden- ja ilmanlaadun sekä hiljaisuuden mittaaminen ja todentaminen digitaalisesti)
- Luonnon virkistyskäyttöön ja lähimatkailuun panostaminen (hiljaisuuden ja rauhoittumisen tarjoaminen kaupungistuvalla väestöllä)

HYVINVOINTI JA YHTEENKUULUVUUS

Välttämättömät toimenpiteet 2050

Hyvinvointi työn ja teknologian murroksessa

- Kokonaisvaltaisen ja ennaltaehkäisevän sosiaali- ja terveydenhuollon edistäminen
- Terveysteknologian korkean asiantuntijuustason ylläpitäminen
- Hyvinvointi- ja terveysteknologian luomien mahdollisuuksien hyödyntäminen (digiympäristöt, itsensä mittaaminen, etä- ja itsehoito)
- Eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ehkäiseminen (esim. maahanmuutto, kaavoitus, koulutus, teknologiaosaaminen)

Päätöksenteko ja yhteiskehittäminen

- Asukkaiden matalan kynnyksen osallistumisen mahdollistaminen (esim. osallistumisalustat, asukasraadit, henkilökohtainen budjetointi, yritys- ja järjestöyhteistyö)
- Palvelujen yhteiskehittämisen edistäminen (esim. ikääntyvien henkilöiden laajempi osallistaminen)
- Toiminnan läpinäkyvyyden lisääminen ja joustavat ratkaisut

Yhteenkuuluvuus

- Kansalaisaktiivisuuden sekä omaehtoisen toiminnallisuuden ja organisoitumisen mahdollistaminen (esim. paikalliset alustat ja verkostot, uudenlaiset yhteistyömallit mm. järjestö- ja hallitustoiminnassa)
- Yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen
- Maahanmuuttajien osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tukeminen

KESKI-SUOMI

2025 JA 2050

MEGATRENDIT

MEGATRENDIT STRATEGIAN LÄHTÖKOHTANA

Megatrendit ovat kehityksen suuria aaltoja, joiden historiaa voidaan havainnoida ja tarkastella. Ne ovat kokonaisuuksia, joilla on kehityssuunta ja joiden yleisesti uskotaan jatkuvan samansuuntaisina myös tulevaisuudessa. Keski-Suomikin on megatrendien jatkuvassa pyörteessä.

Ihmiset

- Väestön ikääntyminen
- Eriarvoistuminen ja syrjäytyminen
- Arvojen ja elämäntapojen muutos

Maailma

- Kaupungistuminen
- Ilmastonmuutos ja resurssiniukkuus
- Globalisaatio ja verkostotalous

Yhteiskunta

- Teknologiakehitys ja digitalisaatio
- Työn murros
- Palvelullistuminen ja alustatalous
- Työvoiman liikkuminen ja monikulttuurisuus
- Uudet demokratian ja päätöksenteon muodot

Ihmiset

Kehityksen suunta	Mitä tapahtuu?	Miten vaikuttaa?
Väestön ikääntyminen	Väestö ikääntyy, koska elämme yhä vanhemmiksi ja koska vauvoja syntyy vähän. Eläkeikäisten osuus väestöstä kasvaa ja työikäisten vähenee. Keski-Suomen kuntien keskinäiset erot ovat suuria – samoin kuin koko Suomessa.	Taloudellinen huoltosuhde heikkenee: yhtä työssäkäyvää kohti on yhä enemmän työvoiman ulkopuolella olevia. Korkea taloudellinen huoltosuhde heikentää veropohjaa ja lisää julkisia menoja. Ikääntyvien kuntalaisten palvelutarve lisääntyy. Ikääntyvä väestö on yhä tärkeämpi asiakasryhmä. Ikääntyneet ovat myös yhteiskunnan toimintaan aktiivisesti osallistuva joukko. Heitä kutsumme supersenioreiksi.
Arvojen ja elämäntapojen muutos	Ihmiset ovat yhä enemmän yksilöitä: arvot ja elämäntavat erilaistuvat. Arvoissa ympäristötietoisuus ja vastuullisuus vahvistuvat. Entistä useammat tahot vaikuttavat arvoihin ja asenteisiin. Ihmiset tutustuvat uusiin ajatuksiin ja toimintatapoihin some-kanavien, muiden medioiden ja digiyhteisöjen kautta.	Uudet sukupolvet kyseenalaistavat voimakkaasti vanhempiensa toimintatapoja ilmastonmuutoksen torjunnassa ja kulutustottumuksissa. Kaikessa toiminnassa vaaditaan avoimuutta, joustavuutta, vastuullisuutta ja eettisyyttä. Ihmiset odottavat sekä työssä että harrastuksissa merkityksellisyyden ja elämyksellisyyden tuntemuksia. Digiyhteisöjen merkitys kasvaa.
Eriarvoistuminen ja syrjäytyminen	Ihmisten erot tulotasossa, elintavoissa ja hyvinvoinnissa lisääntyvät. Perhetausta vaikuttaa entistä enemmän koulutukseen ja tulotasoon. Ylimmän ja alimman yhteiskuntaluokan välinen kuilu kasvaa. Työn murros ja globalisaatio jakavat ihmisiä yhä voimakkaammin voittajiin ja häviäjiin.	Ihmisten ja alueiden välinen polarisaatio pahenee. Ihmiset jakautuvat omiin kupliinsa: nuoret vs. vanhat, maahanmuuttajat vs. kantaväestö, työelämän kiireissä puurtavat vs. työelämän ulkopuolella olevat. Digitaalisten ja -myönteisyyden merkitys korostuu digivälitteiden yleistytessä. Ennakoivan hyvinvointityön ja yksilön oman vastuun rooli kasvavat.

Yhteiskunta, osa 1

Kehityksen suunta	Mitä tapahtuu?	Miten vaikuttaa?
Teknologiakehitys ja digitalisaatio	<p>Teknologiakehityksen vauhti kiihtyy. Tiedon määrä kasvaa. Tiedon siirron ja käsittelyn kustannukset halpenevat.</p> <p>Tekoäly, robotiikka, esineiden internet ja muut uudet innovaatiot valtavirtaistuvat ja muuttavat yritysten, julkisten organisaatioiden sekä yhteiskuntien toimintatapoja ja ansaintalogiikoita. Data-analytiikka ja tekoälysovellukset läpäisevät yhteiskunnan. Digitalisaation uudessa aallossa ohjelmoidut organismit yleistyvät tuotannossa.</p> <p>Teknologian ymmärtäminen ja osaaminen korostuvat. Teknologia tuo ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillintään.</p>	<p>Älykkäät teknologiat vaikuttavat asumiseen, liikkumiseen, elinkeinoihin, hyvinvointiin, päätöksentekoon - koko yhteiskuntaan. Kyberhyökkäykset ja tietosuojongelmat lisääntyvät.</p> <p>Teknologiaosaaminen keskittyy kaupunkeihin. Digijättien vallankäyttö nostaa huolta ja myös suuttumusta.</p> <p>Teknologian käytettävyys ja asiakaslähtöisyys korostuvat. Muodostumassa ovat personoidut digitaaliset markkinat.</p>
Palvelullistuminen ja alustatalous	<p>Tuotteiden ja palveluiden uudelleenajattelua</p> <p>Palvelullistuminen sekä tiedon demokratisoituminen ja läpinäkyvyys ovat vauhdittaneet digitaalisten joukkoalustojen yleistymistä (Airbnb, Über jne.)</p> <p>Digitaidot korostuvat</p> <p>”Alustatalous on vuorovaikutustaloutta”</p> <p>Suomalaisessa mittakaavassa alustoja on syntynyt myös paikallisesti esimerkiksi työntekoon, naapurustotoimintaan ja ruuan jakeluun.</p>	<p>Resurssien jakamisen ja yhteiskäytön yleistyminen</p> <p>Pienyrittäjyyden lisääntyminen</p> <p>Kuntalaisten itseohjautuvan toiminnan ja verkostoitumisen kasvu</p> <p>Yritysten keskinäisten kilpailuasetelmien nopeat muutokset</p>

Yhteiskunta, osa 2

Kehityksen suunta	Mitä tapahtuu?	Miten vaikuttaa?
Työn murros	Robotisaatio, tekoäly ja uudet teknologiat muovaavat eri aloja teollisuudesta hoivaan ja tietotyöhön. Työn tekeminen moninaistuu ja säännöllisestä palkkатыöstä siirrytään yhä enemmän useista lähteistä kerättävään toimeentuloon. Yksinyrittäjien määrä kasvaa.	Perinteisen palkkатыön väheneminen ja merkityksen muutos Riippumattomuuden arvostamisen nousu Uusien työnkuvien ja -tehtävien synty Työmarkkinoiden polarisaatio, eriarvoistuminen ja vaurauden jakautuminen Taloustilanne ja vaikutukset työllisyyteen
Työvoiman liikkuminen ja monikulttuurisuus	Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä kasvaa Maahanmuutto keskittyy suurimpiin kasvukeskuksiin Maahanmuuton myötä väestön kieli- ja kulttuuritaustat monimuotoistuvat	Lisääntyvät tarpeet maahanmuuttajien kotouttamiselle ja työllistymiselle Kansainvälistyvä toimintaympäristö ja monikulttuurinen asiakaskunta Monikulttuurisuuden vaikutukset palveluosaamiseen ja -tarjontaan
Uudet demokratian ja päätöksenteon muodot	Äänestysprosentit ja puolueiden jäsenmäärät ovat laskeneet tasaisesti useita vuosikymmeniä. Teknologiakehitys ja kansainvälistyminen muuttavat yhteiskunnan koostumusta ja vallan rakenteita. Uudet vaikuttamisen muodot haastavat länsimaista päätöksentekomallia.	Kasvava tarve matalan kynnyksen osallistamiselle Kansalaisjärjestöjen merkityksen korostuminen ja uudentyyppiset toimintamallit Uusyhteisöllisyyden kasvu (ml. vapaa-ajan yhteisöt ja internetin mahdollistamat verkostot)

Maailma

Kehityksen suunta	Mitä tapahtuu?	Miten vaikuttaa?
Ilmastonmuutos ja resurssiniukkuus	Ilmasto lämpenee. Tulvat, rankkasateet ja helleaallot yleistyvät. Kriittiset luonnonresurssit, kuten puhdas vesi ja ilma, viljelyskelpoinen maa ja erilaiset mineraalit, niukkenevat kulutuksen kasvaessa. Hillintä & sopeutuminen Energia- ja materiaalitehokkuus Kiertotalous	Vaikutukset maankäyttöön, rakentamiseen, energiantuotantoon, liikenteeseen ja yhdyskuntahuoltoon jne. Ilmastopimusten toimeenpano ja päästövähennykset Vaikutukset ruokahuoltoon Tulee näkymään ihmisten elämässä varautumisena
Globalisaatio ja verkostotalous	Globaali keskinäisriippuvuus tiivistyy koronapandemian osoittamalla tavalla. Ihmisten ja alueiden välinen vuorovaikutus lisääntyy. Työ, pääoma, ideat ja resurssit liikkuvat yhä helpommin ja nopeammin yli rajojen. Taloudet kietoutuvat toisiinsa kaupan, investointien ja finanssijärjestelmien kautta.	Paikallisten näkökulmien ja tarpeiden hälveneminen Talouden nopeat ja laajavaikuttiset muutokset
Kaupungistuminen	Kaupunkiin keskittyy talous, koulutus ja innovaatiot, mikä johtaa suurempaan tuottavuuteen ja vaurauteen. Kaupungistumista kiihdyttävät rakennemuutosten aiheuttama työmarkkinoiden turbulenssi ja lisääntyvä maahanmuutto. Kaupungistuminen ei perustu ainoastaan muuttoliikkeeseen, vaan luonnollisella väestönkasvulla on merkittävä osa. Yli 70 % suomalaisista asuu 30 minuutin aikaetäisyydellä maakuntien keskuskaupungeista.	Kaupunkiseutujen keskinäinen kilpailu osajista, asukkaista ja yrityksistä kiihtyy. Vaatimukset kestäväälle yhdyskunta- ja liikennesuunnittelulle kasvavat. Maaseutualueiden tulevaisuus on huolestuttava, kun mm. asuntojen arvo laskee. Toisaalta monipaikkaisen työn ja opiskelun myötä kausiväestön merkitys kasvaa. Luonnon ja hiljaisuuden arvostus vahvistuvat. Kaivostoiminnan, biotalouden ja matkailun mahdollisuudet maaseudulla Ruokaturva, ruokahuollon järjestäminen

Tulevaisuustyöpajoista poimittua

Mitkä merkittävät asiat tai käännteet menneisyydessä ovat vaikuttaneet nykyhetkeen?

” **Bruntlandin** komissio peräänkuulutti kestävämpää kehitystä 1987 ja Agenda 2030 allekirjoitettiin YK:ssa 2015

Kuka olisi uskonut 70-luvulla, että kaikilla on taskussa omat "**näköpuhelimet**", tietokoneet ja harrastus- ja työyhteisöt! Digitalisaatio on mullistanut maailmaa enemmän kuin koskaan osasimme kuvitella.

Toisen maailmansodan lopputulos kaikkine vaikutuksineen: EU:n synty, Neuvostoliiton ja kylmän sodan loppu, suomalaisen hyvinvointivaltion rakentaminen.

Lentoliikenteen ja kaukomatkailun lisääntyminen ja arkipäiväistyminen. "Vuodesta 1977 alkaen lentoliikenteen matkustaja määrät ovat kaksinkertaistuneet 15 vuoden välein."

1990-luvun alun lama

Mitkä tämän hetken päätökset ja asiat vaikuttavat tulevaisuuteen?

” Miten tuemme nuoria **tulevaisuudentekijöitä**?

Miten hyödynnämme osaamisen ja innovaatiot niin, että kaupallistaminen ja tuotanto kannattaa tehdä Suomessa?

Kiertotalous voi edistää kestäväää kehitystä monella tavalla.

Mistä löytyvät viisaat **vastuunkantajat**?

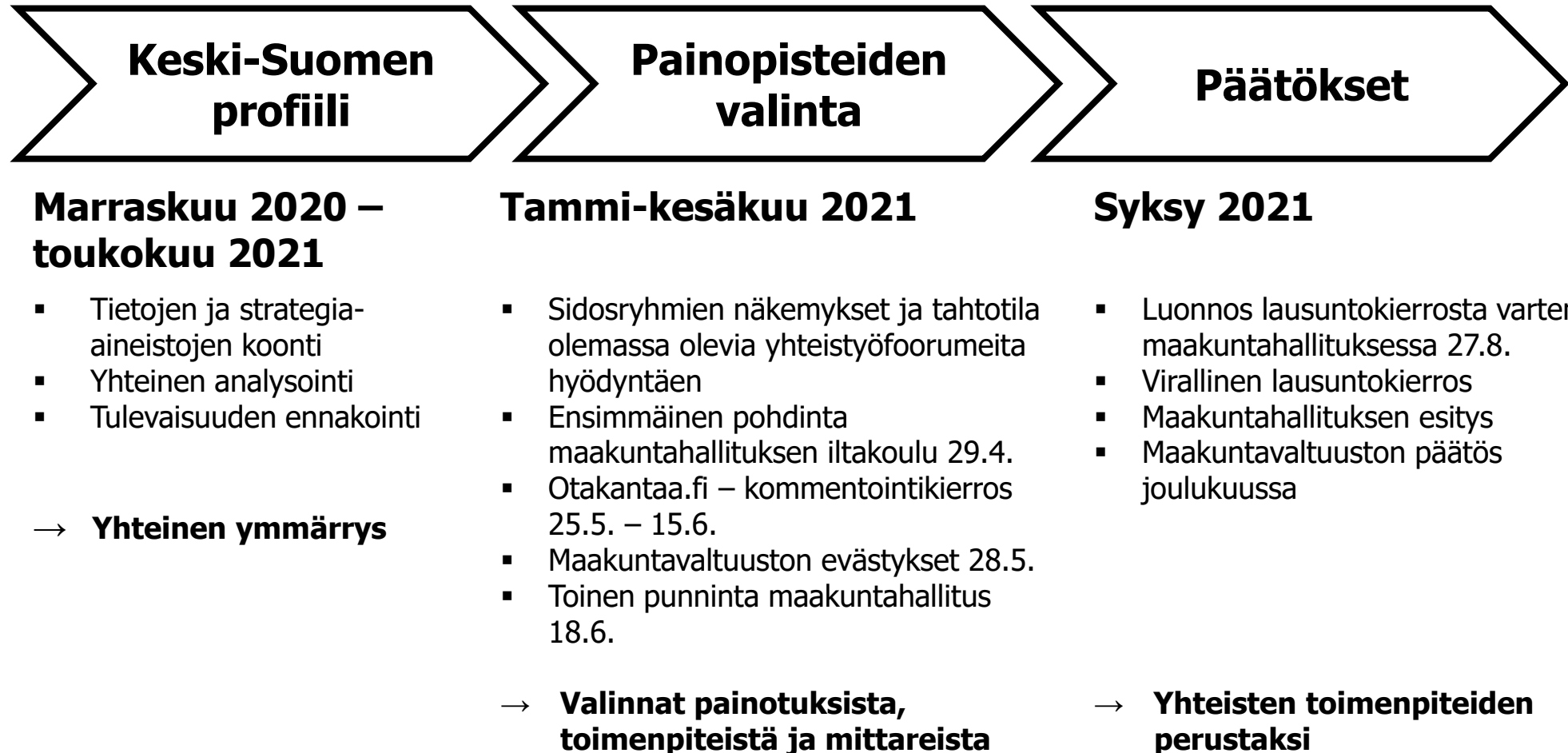
Milloin tuotteiden kuluttajahinnoissa alkavat näkyä **ekosysteempalveluiden** kuluttaminen?

Miten voimme edistää globaalisti kestävämpiä toimintatapoja ja vähentää osaoptimointia?

Pandemian aikana tehdyt päätökset, jotka lisäävät julkisen sektorin velanottoa. **Sote-ratkaisu**.

STRATEGIAN VALMISTELUN VAIHEET JA AIKATAULU

KESKUSTELLAAN LISÄÄ KESKI-SUOMEN TULEVAISUUDESTA!

Valmistelu ja vuorovaikutus

vt. maakuntajohtaja Pekka Hokkanen
040 595 0016, pekka.hokkanen@keskisuomi.fi

vs. aluekehitysjohtaja Pirjo Peräaho
040 591 0760, pirjo.peraaho@keskisuomi.fi

Ennakointi ja aineistot

aluekehitysasiantuntija Kirsi Mukkala,
040 595 0002, kirsi.mukkala@keskisuomi.fi

Vaikutusten arviointi

ympäristöpäällikkö Reima Väливаara
040 595 0918, reima.valivaara@keskisuomi.fi

Tulevaisuustyöpajat

projektityöntekijä Enni Huotari
040 675 9945, enni.huotari@keskisuomi.fi

Viestintä

viestintäpäällikkö Antti Siukola
040 612 7220, antti.siukola@keskisuomi.fi